

naam **Maurice Vossen**
leeftijd **52**
opleiding **HAS Den Bosch**
functie **sectorspecialist melkveehouderij bij ABN Amro**
vorige functies **bedrijfsadviseur bij Arvalis en lid Provinciale Staten Limburg**

naam **Pierre Berntsen**
leeftijd **61**
opleiding **HAS Den Bosch en Wageningen UR**
functie **directeur agrarische bedrijven bij ABN Amro**
vorige functies **sectormanager bij UTD mengvoeders en inspecteur bij GD**

Pierre Berntsen: **‘We voorzien dat er een diverser palet aan melkveehouders komt’**

‘Gaan voor ecologisch én economisch duurzaam’

Er heerst onzekerheid en melkveehouders roepen investeringen een halt toe. Toch blijft het volgens Pierre Berntsen en Maurice Vossen van ABN Amro mogelijk om financiering te krijgen, voor zowel extensieve als op efficiëntie gerichte bedrijven.

TEKST QUINTEN VAN OOIJEN

Een gebrek aan helder overheidsbeleid zorgt voor onzekerheid onder melkveehouders. Dat merken ze ook bij ABN Amro. Veehouders maken een pas op de plaats en wachten met investeringen. ‘Het overheidsbeleid is de laatste jaren niet duidelijk. Daardoor is er te vaak geen duidelijkheid over de houdbaarheid van een bedrijf op een locatie. Maar de onrust in boerengezinnen is het meest zorgwekkend in deze onzekerheid’, stelt ABN Amro-directeur agrarische bedrijven Pierre Berntsen. Ook met het nieuwe hoofdlijnenakkoord is er niet meer duidelijkheid gekomen, geeft zijn collega Maurice Vossen, sectorspecialist melkvee, aan. ‘PAS-melders hebben bijvoorbeeld nog steeds dezelfde status. Als een ondernemer weet waar hij aan toe is, kunnen wij makkelijker financieren’, vertelt hij. Bij PAS-melders wil de bank bij bijvoorbeeld een bedrijfsovername best financieren, vertellen de financieel specialisten. Als er echter sprake is van grote investeringen, bijvoorbeeld een groeistap, vraagt de bank een onafhankelijk en deskundig adviseur op het gebied van ruimtelijke ordening om advies.

Hoe gaat u om met deze onzekerheid?

Berntsen: ‘Bankiers houden niet van onzekerheden. Maar je kunt ook zeggen: er is geen beroepsgroep die beter kan omgaan met onzekerheden dan bankiers. Het is ons vak om het perspectief van een bedrijf in te schatten, zodat we onze klanten in goede en in slechte perioden kunnen ondersteunen.’ ‘Het is zeker dat verduurzaming van de bedrijfsvoering in de volle breedte de komende jaren doorgaat. Het belang daarvan onderschrijven wij ook als bank. Het is onze taak

om klanten te ondersteunen bij het zetten van verduurzamingsstappen en tegelijkertijd het verdienmodel te bewaken. We hebben de wijsheid niet in pacht, maar proberen wel zo goed mogelijk te bepalen of de stappen bij een gezonde bedrijfsvoering passen om zo overfinanciering te voorkomen. Een bedrijf kan niet alleen ecologisch duurzaam zijn, maar moet ook economisch duurzaam zijn.’

Voor welke bedrijven ziet ABN Amro toekomst?

Berntsen: ‘We vinden het belangrijk dat bedrijven meebewegen met de veranderende omstandigheden en een gezonde exploitatie hebben. Het zijn niet de omstandigheden, maar de ondernemers die hierin het verschil maken. De kosten lopen door de jaren om verschillende redenen op, dus dat vraagt om aandacht. Er zijn soms ook mogelijkheden om extra inkomsten te genereren via verschillende melkstromen of neveninkomsten. Voor een extensief of biologisch bedrijf spelen andere uitdagingen dan voor een bedrijf dat zich heeft gericht op efficiënte melkproductie. Beide groepen bedrijven kunnen bijdragen aan de sectordoelen en we voorzien dan ook dat er een diverser palet aan melkveehouders komt.’

Hoe verwachten jullie dat de kostprijs zich verder ontwikkelt?

Berntsen: ‘De kosten voor onder andere energie, voer en rente zijn sinds corona en de oorlog in Oekraïne fors gestegen. We hebben enkele jaren met een hoge inflatie te maken gehad. Een deel van de kostenstijging, van voer bijvoorbeeld, is weer gedempt,

maar een deel lijkt van structurelere aard. Gelukkig ligt ook de melkprijs op een hoger niveau, maar voor veel bedrijven is de huidige prijs van zo’n 46 cent onvoldoende.’ *Vossen:* ‘Niet alle melkveebedrijven hebben door de gestegen kosten problemen om de rekeningen te betalen. Het is wel zo dat bedrijven die nu mest afvoeren, deze melkprijs van 46 cent hard nodig hebben.’

Komen bedrijven die mest moeten afvoeren in de problemen?

Vossen: ‘Het einde van derogatie leidt tot een knellende markt voor mestafzet en hoge afzetkosten. De afzetkosten zijn een belangrijk punt van zorg, maar we zien nu niet dat ondernemers hierdoor in acute problemen komen. De koude sanering waarover wordt gesproken, ervaren wij nog niet. We zien wel dat intensieve melkproductie door de hoge mestafzet- en voerkosten minder interessant is dan vroeger. Door deze kostenposten is het saldo van niet-grondgebonden liters kwetsbaar.’

Loopt de kostprijs bij extensiveren door hoge grondprijzen niet extra op?

Vossen: ‘Extensiveren via aankoop van grond is inderdaad lastig. Als grond al voorhanden is, dan is die erg duur. De kostprijs van melk is vaak de rem op de aankoop van grond. Extensiveren kan ook via pacht of samenwerking met akkerbouwers. We pleiten al langer voor een formele bevestiging, bijvoorbeeld via de gecombineerde opgave, van structurele samenwerkingen. Naast extra plaatsingsruimte voor mest ontstaat een gemengd bedrijf met ruimere vruchtwisseling, betere inpasbaarheid van vruchtgewassen en verhoging van de biodiversiteit. Door rouleren van het bouwplan te formaliseren, heb je de uitdaging van grondgebondenheid al deels ingevuld. Grondgebondenheid is er namelijk op veel plekken in de praktijk al, ook al ligt die grond dan misschien niet direct onder het eigen bedrijf.’

Berntsen: ‘Extensiveren kan ook door het afstoten van vee. Over het algemeen is dat financieel niet aantrekkelijk, maar in de huidige mestmarkt kan ik me voorstellen dat voor sommige bedrijven de laatste tien koeien geen voordeel opleveren. Ook kan

**Maurice Vossen:
‘Grondgebondenheid is er in
de praktijk al op veel plekken’**

het bij omschakeling naar biologische productie wel interessant zijn om wat koeien af te stoten om het plaatje passend te krijgen.’

Hoe draagt ABN Amro bij aan de duurzaamheidsinspanningen van een melkveehouder?

Berntsen: ‘We hebben lagere normen voor de solvabiliteit bij duurzame koplopers, omdat hun balans al wat meer is voorbereid op de toekomst. We ondersteunen extensivering doordat we relatief lange looptijden van veertig jaar hanteren voor financiering op grond. Voor biologische grond zijn deze looptijden nog wat langer, dat verlaagt de liquiditeitslasten voor deze bedrijven. We vinden het belangrijk dat boerengrond in boerenhanden is. We zien dat bedrijven die eigen grond in handen hebben, zich door de jaren heen beter kunnen ontwikkelen en het is ook belangrijk voor de pensioenopbouw.’

‘We geven verder een rentekorting bij nieuwe financieringen van erkend duurzame concepten en bij duurzame investeringen. Voor bedrijven die in transitie gaan, passen we graag een IDL-lening toe, waarbij IDL staat voor Investeringsfonds Duurzame Landbouw. Daarbij kunnen we ook een aflossingspauze toepassen om de transitieperiode te overbruggen.’

Heeft ABN Amro zelf ook duurzaamheidsvoorwaarden?

Berntsen: ‘In de kern kun je zeggen dat we de doelen van de Duurzame Zuivelketen willen

helpen realiseren. Bij een kredietaanvraag letten we ook op niet-financiële zaken die onder het kopje duurzaamheid vallen, zoals onderwerpen in de KringloopWijzer, de duurzame indicatoren van de zuivelafnemer en de mate van grondgebondenheid. In de toekomst gaan we ook kijken naar de broeikasgasuitstoot van het bedrijf.’

‘We faciliteren bijvoorbeeld niet zomaar weidegang richting opstallen, want ABN Amro ondertekende het Convenant Weidegang. Ook willen we voorkomen dat klanten het percentage eiwit van eigen bedrijf via intensivering onbedoeld te ver laten dalen. We ondersteunen graag melkveehouders die hun bedrijf willen verduurzamen. Dat kan variëren van aankoop van grond om het aandeel eiwit van eigen land te verbeteren tot het financieren van een mono-mestvergister om mestkosten te verlagen en methaan- en ammoniakuitstoot te verlagen of omschakeling naar biologische productie.’

Is mono-mestvergisting een van de oplossingen?

Vossen: ‘Mono-mestvergisting is niet de heilige graal, maar verdient wel de titel doorbraakinnovatie. In combinatie met dagontmesting en een stikstofstripper om renure te produceren is het een belangrijke bouwsteen voor verduurzaming. Een aantal klanten heeft plannen om renure te gebruiken en een aantal gebruikt het naar tevredenheid al in de praktijk.’

Berntsen: ‘Renure kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het verhogen van mest-

aanwending op eigen grond. Renure past heel goed bij kringlooplandbouw.’

De overheid zet ook in op krimp van de veestapel.

Berntsen: ‘De overheid is hier aan zet. Via opkoopregelingen, ondersteuning van extensivering, verhoogde afroming bij fosfaattransacties, etc. Maar een krimp van 20 procent richting 2030 tot 2035 sluiten we niet uit. Het ziet ernaar uit dat het nieuwe kabinet minder sterk inzet op krimp, het hoofdlijnenakkoord is daar best helder over. Een bepaalde vorm van krimp helpt overigens wel degelijk om de stikstofdoelen te behalen en de mestmarkt te ontlasten.’

Vossen: ‘Een krimp van het aantal bedrijven is niet nieuw, maar de productie werd altijd door andere bedrijven overgenomen. Dat zal nu anders worden.’

Hoe zit het met jonge ondernemers?

Berntsen: ‘Ik hoop dat er een jonge, enthousiaste generatie blijft om bedrijven over te nemen en de sector vorm te geven. Wij doen er alles aan om dat mogelijk te maken.’

Vossen: ‘Als opvolger moet je stevig in je schoenen staan. We zien dat jonge ondernemers al jaren gewend zijn aan wet- en regelgeving, data en technologie. Ze weten dat ze niet alles zelf kunnen en hebben mensen om hen heen die zorgen kunnen ontnemen en waarmee ze sparren. Veranderingen en onzekerheden zullen er in de toekomst altijd zijn. De ondernemers die daarmee om kunnen gaan, hebben de toekomst.’ |